

УДК 347.94

DOI 10.33244/2617-4154.4(21).2025.124-131

А. М. Новицький,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільно-правових дисциплін,
Національна академія СБУ
email: izipg@ukr.net*

ORCID ID 0000-0001-6860-9654;**А. О. Мілевська,**

*кандидат юридичних наук, доцент,
Державний податковий університет
email: milevska-ntsk@ukr.net*

ORCID ID 0000-0003-1876-1636;**В. С. Ковбасюк,**

*здобувачка вищої освіти,
Державний податковий університет
email: kovbasiukviktoriiia@gmail.com*

ORCID ID 0009-0000-0672-7241

ЗАХИСТ АВТОРСЬКИХ ПРАВ В ЕКОСИСТЕМІ NFT: ДИЛЕМА ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ТОКЕНА

У цій статті досліджено основні проблеми захисту об'єктів авторського права, втілених у невзаємозамінні токени (NFT), в умовах фрагментарного регулювання цифрових активів в Україні. Встановлено, що, згідно з чинним законодавством, NFT має кваліфікуватися як цифрова річ (віртуальний актив), а не як самостійний об'єкт авторського права.

Особлива увага приділена розмежуванню права власності на сам токен та майнових прав на твір. За допомогою методу правового моделювання з'ясовано спроможність смарт-контракту виконувати функції ліцензійного договору; доведено, що без відповідності вимогам законодавства та прямого зазначення про передачу прав смарт-контракт є лише технічним механізмом, який не надає покупцеві майнових прав на твір, що призводить до юридичної колізії щодо обсягу прав покупця.

Автори також аналізують проблему несанкціонованого створення NFT, зважаючи на те, що NFT технічно не є копією твору, що ускладнює кваліфікацію порушення. На прикладі міжнародних судових прецедентів (Hermès v. Rothschild, VEGAP v. MANGO) доведено відсутність єдиного підходу у світовій практиці. Запропоновано розглядати NFT як форму реєстрації майнових прав (у статусі забезпеченого віртуального активу)

та обґрунтовано потребу в законодавчому унормуванні цих правовідносин для захисту прав творців та інвесторів.

Ключові слова: невзаємозамінні токени, NFT, порушення авторських прав, смарт-контракт, цифрова річ, віртуальний актив.

Постановка проблеми. Попри стрімкий розвиток криптовалют і зростання їхньої популярності, правове регулювання цифрових активів наразі є досить фрагментарним і часто недостатньо регламентованим, у більшості держав відсутнє комплексне нормативно-правове врегулювання криптовалют, й Україна не є винятком. Так, криптовалюти досі не мають чітко визначеного статусу законного платіжного засобу, валюти чи електронних грошей, а операції з ними оподатковуються за загальними правилами для фізичних та юридичних осіб, що є недостатнім для специфічної криптоіндустрії. Незважаючи на ухвалення Закону України «Про віртуальні активи», комплексні правила для діяльності криптобірж, провайдерів послуг, а також механізми захисту прав інвесторів досі залишаються неімplementованими. З огляду на це постає питання щодо з'ясування правового статусу NFT, адже ці цифрові активи поєднують у собі й елементи технологічних новацій, й об'єктів авторського права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання правової природи NFT активно досліджуються як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями. Зокрема, сутність NFT у контексті авторського права розглядали Л. Майданик [2], В. В. Соколова [6], а також Л. Тарасенко [7]. Натомість О. О. Избаш досліджувала особливості інтелектуальної власності в цифровому просторі загалом, звертаючи увагу на виклики, спричинені новітніми технологіями [1]. Також для повноти дослідження до уваги було взято науковий доробок Є. О. Мічуріна, який аналізував особливості правового регулювання смарт-контрактів [3].

Не залишимо поза увагою в нашому дослідженні праці зарубіжних науковців. Так, С. Бонне та Ф. Тейтеберг здійснили комплексне дослідження переваг, недоліків та перспектив NFT в управлінні інтелектуальною власністю [9]. А. Гуадамус [10], М. Ковач та Б. Бодо [11] досліджували концепт NFT загалом і його вплив на авторське право.

У дослідженні використано комплекс загальнонаукових та спеціально-юридичних методів. Так, метод аналізу та синтезу став основою для формування цілісної концепції правової природи NFT. Порівняльно-правовий метод дав змогу проаналізувати та зіставити особливості правового регулювання NFT в Україні та закордоном. Метод правового моделювання зі свого боку був застосований для з'ясування правової спроможності смарт-контрактів як інструменту передачі майнових прав на твір.

Метою статті є з'ясування й аналіз проблемних питань захисту об'єктів авторського права, що втілені в невзаємозамінні токени.

Виклад основного матеріалу. NFT (невзаємозамінний токен) – це цифровий актив, що базується на блокчейн-технології та характеризується унікальністю й незамінністю. Токен є одиницею обліку активів в ІТ-проектах, а його облік здійснюється через блокчейн – розподілену базу даних, де інформація зберігається у вигляді послідовних блоків. Особливістю блокчейну є децентралізація: кожен учасник має власну копію реєстру, що мінімізує ризик втрати або підробки даних [1, с. 84].

Доступ до мережі здійснюється через спеціальні програми із застосуванням цифрового підпису, що забезпечує високий рівень захисту транзакцій і цифрових активів. Управління токенами відбувається за допомогою смарт-контрактів, які автоматично виконують умови угод у рамках заданих протоколів блокчейн-системи.

NFT відрізняється від взаємозамінних активів тим, що не має дробових значень і не може бути замінений іншим об'єктом [9]. Він репрезентує індивідуальну цінність і підтверджує право власності на унікальний цифровий актив. Завдяки блокчейну історію обігу NFT можна перевірити, що гарантує автентичність NFT та його захист від підробок.

Саме унікальність і взаємозв'язок NFT із цифровим твором зумовлюють основну юридичну колізію: чи треба розглядати токен як самостійний об'єкт цивільних прав, чи він може набувати статусу об'єкта авторського права? Для відповіді на це питання потрібно проаналізувати погляди вітчизняних та зарубіжних науковців.

Так, на думку В. В. Соколової, NFT є самостійним об'єктом цивільних прав, а також, зважаючи на його специфічні ознаки, може бути нетиповим об'єктом авторського права [6, с. 153].

Протилежного погляду дотримуються Л. Майданик та Л. Тарасенко. Л. Майданик стверджує: «NFT не є окремим об'єктом авторського права, оскільки з технічної точки зору це лише метадата пов'язана з цифровим файлом – цифровим примірником об'єкта авторського права чи суміжних прав» [2, с. 24]. Л. Тарасенко вважає, що NFT є об'єктивною цифровою формою вираження об'єкта авторського права [7, с. 95].

Андрес Гуадамус також не вважає NFT самостійним об'єктом авторського права й пропонує розглядати його як форму реєстрації об'єкта інтелектуальної власності, оскільки блокчейн може працювати як незмінний запис претензій на право власності та використовуватися як засіб його перевірки [10]. Марк Ковач та Балінт Бодо вказують на те, що NFT – це не об'єкт авторського права, а ринковий токен, який вказує на URL-адресу в інтернеті, що відображає вже об'єкт авторського права, що містить пов'язаний рядок коду, який слугує для перевірки автентичності [11].

О. О. Ізбаш звертає увагу на те, що NFT – це набагато більше, ніж просто токени, вони уособлюють нову ідею так званого мета-володіння, де право на об'єкт існує завдяки коду й блокчейну [1, с. 89]. Завдяки NFT люди можуть не лише купувати чи продавати цифрові твори мистецтва або інші активи, але й керувати їхнім розповсюдженням, встановлювати умови володіння, обмежувати кількість доступних копій, отримувати винагороду з кожного перепродажу й навіть автоматично домагатися виконання умов угоди через смарт-контракти.

Як бачимо, серед науковців немає одностайності щодо правової природи NFT, тож вважаємо за потрібне звернутися до вітчизняної нормативно-правової бази. Згідно із ч. 1 ст. 179-1 ЦК України віртуальний актив є цифровою річчю [8]. Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про віртуальні активи» (який ще не набрав чинності), віртуальний актив – нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість і виражене сукупністю даних в електронній формі [5]. У п. 3 ч. 1 цієї самої статті вказано, що забезпеченим віртуальним активом є віртуальний актив, що посвідчує майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав.

Тобто NFT є об'єктом цивільного права, водночас поділяємо думку Л. Майданик та Л. Тарасенка щодо того, що він не є об'єктом авторського права, а є лише об'єктивною формою вираження твору. На нашу думку, NFT також може виконувати функцію своєрідного охоронного документа, так званої «форми реєстрації» на майнові права автора, у разі віднесення NFT до категорії забезпечених віртуальних активів. Тобто це той інструмент, який засвідчує право володіння самим об'єктом авторського права, втіленим у цифрову форму.

Утім утвердження такого правового статусу NFT не усуває, а, навпаки, загострює проблему оформлення правовідносин у сфері інтелектуальної власності. Саме тому особливого значення набуває питання правової спроможності смарт-контракту виконувати функції ліцензійного договору.

Як зазначено в ч. 2 ст. 12 Закону України «Про авторське право і суміжні права», майнові права на твір, передбачені частиною першою цієї статті, можуть бути передані (відчужено) іншій особі на підставі закону чи правочину повністю (на всі способи використання твору на території всіх держав світу) або частково [4].

Хоча смарт-контракт не має законодавчого закріплення, проте він активно використовується, за умови відповідності статтям 203 та 638 ЦК України, адже він є різновидом електронного договору. Як зауважує Є. О. Мічурін, його унікальність полягає в тому, що це не просто укладена угода між сторонами, а програмний код, який здатний самостійно відстежувати й забезпечувати виконання умов домовленості [3, с. 56]. Інакше кажучи, в основі смарт-контракту лежить автоматизована система, яка без участі людини контролює виконання зобов'язань, передбачених договором.

Проте важливо також зосередитися на ч. 1 ст. 10 Закону України «Про авторське право і суміжні права», згідно із якою авторське право і право власності на матеріальний, електронний (цифровий) об'єкт, в якому втілено (зафіксовано) твір, не залежать одне від одного [4]. Відчуження матеріального, електронного (цифрового) об'єкта, в якому втілено (зафіксовано) твір, не означає передання (відчуження) майнових прав на твір і навпаки.

Тобто, купуючи NFT, право власності виникає саме на віртуальний актив – метадані, пов'язані з твором, натомість майнових прав на твір не виникає. Для того щоб смарт-контракт справді виконував функцію ліцензії, його положення повинні відповідати вимогам законодавства до ліцензій на використання об'єкта права інтелектуальної власності. У протилежному випадку смарт-контракт вважатиметься лише технічним механізмом передачі доступу до цифрового об'єкта, але не матиме самостійного юридичного значення як ліцензія.

Тож виникає цілком обґрунтоване питання обсягу прав покупця, набутих на NFT за умовами смарт-контракту. Адже, зважаючи на те, що NFT є віртуальним активом, деякі покупці хибно вважають, що купують майнові права на твір, який втілений у NFT. Однак важливо наголосити, що насправді вони купують лише цифровий об'єкт – метадані, пов'язані з твором, а не сам твір. Як уже зазначалося вище, смарт-контракт є різновидом електронного договору, тобто теоретично він може виконувати роль договору про передання майнових прав інтелектуальної власності, але тільки за умови,

що його положення будуть відповідати вимогам законодавства до вказаного виду договорів, а також якщо ним буде прямо передбачена вимога про передання певного обсягу майнових прав.

Водночас важливо розуміти, чи може сам факт створення NFT вважатися порушенням авторських прав, оскільки технічно будь-яка особа може згенерувати NFT, використовуючи твори, які охороняються авторським правом. Хоча з погляду авторського права важко уявити, як створення NFT, навіть без дозволу, може вважатися порушенням авторських прав, оскільки NFT – це не твір, а метадані, згенеровані на основі твору. Тож, як зазначає Андрес Гуадамус, «кінцевий результат» не можна вважати навіть зміненим твором. Він стверджує, що для того, щоб створення NFT вважалось порушенням авторських прав, важлива наявність таких умов: 1) порушник скористався одним з прав автора без дозволу; 2) наявність причинно-наслідкового зв'язку між NFT та оригінальним твором – NFT повинен бути створений безпосередньо на основі твору; 3) твір повністю або значна його частина повинні бути скопійовані [10].

Яскравий приклад цієї проблеми – справа *Hermès International v. Mason Rothschild* [13]. Французький дім моди Hermès, відомий усьому світу завдяки своїй культовій сумці Birkin, подав позов проти цифрового художника Мейсона Ротшильда. М. Ротшильд створив серію NFT під назвою MetaBirkin – віртуальні зображення сумок Birkin, але з художнім підходом: вони були вкриті яскравим штучним хутром. Ці цифрові твори він продавав у вигляді NFT. Hermès побачив у цьому не просто творчість, а порушення своїх прав – і, що важливо, спробу комерційно скористатися відомим брендом.

Суд Південного округу Нью-Йорка відмовив у задоволенні позову Hermès International, визнавши, що колекція MetaBirkin потенційно може вважатися твором. Суд застосував так званий тест Роджерса (заснований на прецеденті *Rogers v. Grimaldi*), який передбачає підвищений захист творів мистецтва, що використовують торговельні марки за умови, якщо використання має хоча б певну художню цінність, і воно не є явно оманливим щодо джерела чи спонсорства товару.

Варто зазначити, що в інших справах американські суди підходили до подібних питань по-іншому. Наприклад, у справі *Yuga Labs, Inc. v. Ripps* суд Каліфорнії вирішив, що створення NFT не вважається самостійним твором.

Також цікавою є справа в Іспанії – *VEGAP проти PUNTO FA, S.L.* (група MANGO) [12]. Так, у травні 2022 року компанія PUNTO FA, S.L. представила колекцію з п'яти NFT-інтерпретацій творів відомих художників (Жоан Міро, Тапієс, Мікель Барсело). NFT були створені на основі фізичних творів мистецтва, придбаних компанією 1998 і 2008 рр., і були представлені у флагманському магазині в Нью-Йорку, у метавесвіті Decentraland і на платформі OpenSea. Проте NFT не продавалися і залишалися власністю MANGO.

Організація VEGAP, що захищає права художників, подала позов проти MANGO, вимагаючи визнати порушення авторських прав, припинити використання творів у NFT та стягнути компенсацію. Водночас було подано клопотання про забезпечення позову через вилучення NFT.

VEGAP стверджувала про порушення як немайнових, так і майнових прав автора, а MANGO заперечувала порушення, посилаючись на право на публічний показ через володіння фізичними творами, «невинне використання» цифрових інтерпретацій, обмежений доступ до NFT (вони не були записані в блокчейн і були зняті з OpenSea), а також відсутність реальної шкоди.

Суд частково задовольнив вимоги VEGAP, визнавши існування ризику втрати контролю над NFT через потенційні зломи чи недосконалу модерацию на OpenSea. Суд постановив вилучити NFT через переведення їх на спеціально визначений гаманець, а також визнав, що VEGAP має достатні підстави для позову.

Висновки. Отже, можемо зробити висновок, що NFT не є об'єктом авторського права, оскільки вони не є творами, а є лише цифровою формою фіксації метаданих, що відображають інформацію про твір. Водночас NFT потенційно може виконувати допоміжну функцію у сфері інтелектуальної власності, слугуючи своєрідним охоронним інструментом підтвердження або «форми реєстрації» майнових прав автора.

Щодо смарт-контракту, який використовується для управління NFT, очевидно, що він не може виконувати функції ліцензійного договору або договору відчуження майнових прав без належного правового оформлення. Положення смарт-контракту повинні повністю відповідати приписам ЦК України, у смарт-контракті необхідно чітко розмежовувати права власності на токен і майнові права на твір, а також визначати обсяг прав користувача, що дасть змогу уникнути хибного розуміння обсягу набутих прав на твір.

Проте, попри існуючі проблеми, технологія NFT має значний потенціал для вдосконалення системи управління авторськими правами. Вважаємо, що використання NFT може забезпечити більшу прозорість і ефективність процедур реєстрації та відстеження прав. Важливою умовою стабільного функціонування ринку NFT є остаточне законодавче визнання їхнього правового статусу та імплементація правил для захисту прав інвесторів і творців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ізбаш О. О. Інтелектуальна власність у цифровому просторі. *Інформація і право*. 2021. № 3 (38). С. 82–89.
2. Майданик Л. NFT: приватноправовий погляд через зв'язок з авторським правом. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2022. № 1. С. 16–27.
3. Мічурін Є. О. Смарт-контракт у приватному праві. *Форум права*. 2025. № 81 (1). С. 53–59.
4. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX : станом на 15 листоп. 2024 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (дата звернення: 02.09.2025).
5. Про віртуальні активи : Закон України від 17.02.2022 № 2074-IX : станом на 15 листоп. 2024 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (дата звернення: 02.09.2025).
6. Соколова В. В. Проблеми правового регулювання NFT як нетипового об'єкта цивільного права. *Часопис Київського університету права*. 2023. № 4. С. 148–154.

7. Тарасенко Л. NFT-новітній цифровий об'єкт авторського права чи форма вираження твору. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2022. № 2. С. 90–97.
8. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV : станом на 5 жовт. 2025 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 07.10.2025).
9. Bonnet S., Teuteberg F. Blockchain and NFTs in IP Management: Expert Insights on Benefits, Challenges, and Future Prospects. *International Journal of Blockchain Applications and Secure Computing (IJBASC)*. 2025. Vol. 3, no. 1. P. 1–40.
10. Non-Fungible Tokens (NFTs) and Copyright / WIPO – World Intellectual Property Organization. URL : <https://www.wipo.int/web/wipo-magazine/articles/non-fungible-tokens-nfts-and-copyright-42365> (date of access: 24.08.2025).
11. The intellectual property challenges of artworks turned into NFTs / Schoenherr Attorneys at Law. URL : <https://schoenherr.eu/content/the-intellectual-property-challenges-of-artworks-turned-into-nfts> (date of access: 27.08.2025).
12. WIPO Lex, Spain, «VEGAP» vs. «PUNTO FA, S.L.», Ruling No. 468/2022 of October 21, 2022 / WIPO – World Intellectual Property Organization. URL : <https://www.wipo.int/wipolex/en/judgments/details/1859> (date of access: 27.08.2025).
13. WIPO Lex, WIPO Lex, United States District Court of the Southern District of New York [2023]: *Hermes Int'l v. Rothschild*, No. 22-CV-384-JSR, 2023 WL 1458126 (S.D.N.Y. Feb. 2, 2023) / WIPO – World Intellectual Property Organization. URL : <https://www.wipo.int/wipolex/en/judgments/details/1841> (date of access: 27.08.2025).

REFERENCE

1. Izbash O. O. Intelektualna vlasnist u tsyfrovomu prostori. *Informatsiia i pravo*. 2021. № 3 (38). S. 82–89.
2. Maidanyk L. NFT: pryvatnopravovyi pohliad cherez zviazok z avtorskym pravom. *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*. 2022. № 1. S. 16–27.
3. Michurin Ye. O. Smart-kontrakt u pryvatnomu pravi. *Forum prava*. 2025. № 81 (1). S. 53–59.
4. Pro avtorske pravo i sumizhni prava : Zakon Ukrainy vid 01.12.2022 № 2811-IX : stanom na 15 lystop. 2024 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (data zvernennia: 02.09.2025).
5. Pro virtualni aktyvy : Zakon Ukrainy vid 17.02.2022 № 2074-IX : stanom na 15 lystop. 2024 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> (data zvernennia: 02.09.2025).
6. Sokolova V. V. Problemy pravovoho rehuliuвання NFT yak netypovoho obiekta tsyvilnoho prava. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. 2023. № 4. S. 148–154.
7. Tarasenko L. NFT-novitnii tsyfrovii ob'iekt avtorskoho prava chy forma vyrazhennia tvoruv. *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*. 2022. № 2. S. 90–97.
8. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy : Kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 № 435-IV : stanom na 5 zhovt. 2025 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (data zvernennia: 07.10.2025).

9. Bonnet S., Teuteberg F. Blockchain and NFTs in IP Management: Expert Insights on Benefits, Challenges, and Future Prospects. *International Journal of Blockchain Applications and Secure Computing (IJBASC)*. 2025. Vol. 3, no. 1. P. 1–40.

10. Non-Fungible Tokens (NFTs) and Copyright / WIPO – World Intellectual Property Organization. URL : <https://www.wipo.int/web/wipo-magazine/articles/non-fungible-tokens-nfts-and-copyright-42365> (date of access: 24.08.2025).

11. The intellectual property challenges of artworks turned into NFTs / Schoenherr Attorneys at Law. URL : <https://schoenherr.eu/content/the-intellectual-property-challenges-of-artworks-turned-into-nfts> (date of access: 27.08.2025).

12. WIPO Lex, Spain, “VEGAP” vs. “PUNTO FA, S.L”, Ruling No. 468/2022 of October 21, 2022 / WIPO – World Intellectual Property Organization. URL : <https://www.wipo.int/wipolex/en/judgments/details/1859> (date of access: 27.08.2025).

13. WIPO Lex, WIPO Lex, United States District Court of the Southern District of New York [2023]: *Hermès Intl v. Rothschild*, No. 22-CV-384-JSR, 2023 WL 1458126 (S.D.N.Y. Feb. 2, 2023) / WIPO – World Intellectual Property Organization. URL : <https://www.wipo.int/wipolex/en/judgments/details/1841> (date of access: 27.08.2025).

A. M. Novytsky, A. O. Milevska, V. S. Kovbasyuk. COPYRIGHT PROTECTION IN THE NFT ECOSYSTEM: THE DILEMMA OF THE LEGAL NATURE OF A TOKEN

This article examines the main problems of protecting copyright objects embodied in non-fungible tokens (NFTs) in the context of fragmented regulation of digital assets in Ukraine. It is established that, according to current legislation, an NFT should be qualified as a digital thing (virtual asset), and not as an independent copyright object.

Particular attention is paid to the distinction between ownership of the token itself and property rights to the work. Using the method of legal modeling, the ability of a smart contract to perform the functions of a license agreement is clarified; It is proven that without compliance with the requirements of the law and a direct indication of the transfer of rights, a smart contract is only a technical mechanism that does not grant the buyer property rights to the work, which leads to a legal conflict regarding the scope of the buyer's rights.

*The authors also analyze the problem of unauthorized creation of NFT, given that NFT is technically not a copy of the work, which complicates the qualification of infringement. Using the example of international court precedents (*Hermès v. Rothschild*, *VEGAP v. MANGO*), the lack of a unified approach in world practice is proven. It is proposed to consider NFT as a form of registration of property rights (in the status of a secured virtual asset) and the need for legislative regulation of these legal relations to protect the rights of creators and investors is substantiated.*

Keywords: *non-fungible tokens, NFT, copyright infringement, smart contract, digital thing, virtual asset.*

Стаття надійшла до редколегії 3 листопада 2025 року